

ROMANJAGT

– Jagten på den gode læseoplevelse

Forløb til dansk (udskoling)

Af Kristiane Hauer

FORORD

Hvordan skaber man større læselyst og læsefordybelse i skolen? Det findes der ikke en enkelt god opskrift på. Men dette forløb er et bud på, hvad man for eksempel kan gøre.

Forløbet *Romanjagt – jagten på den gode læseoplevelse* blev oprindeligt udviklet i 2017, som en del af et forskningsprojekt om læsning og fordybelse i skolens litteraturundervisning. Baggrunden for forløbet, og hvordan det blev afprøvet i en række 8.-klasser, kan man læse mere om i min ph.d.-afhandling *Læsning og fordybelse: En teoretisk og empirisk undersøgelse af fordybet skønlitterær læsning med særligt fokus på unge læsers romanlæsning i faget dansk* (kan f.eks. læses her: https://www.videnomlaesning.dk/media/3664/phd_afhandling_2020_hauer.pdf)

Forløbet var tænkt som et eksperiment, der ville udfordre det klassiske værklæsningsforløb – bl.a. ved at lade eleverne individuelt vælge hver deres roman – og sætte fokus på læseopmærksomhed og indlevelse frem for analyse og fortolkning. Formålet var ikke, at det skulle erstatte øvrige værklæsningsforløb, hvor alle elever læser den samme tekst, men at det skulle præsentere eleverne for noget andet, som et supplement. Sådan håber jeg også, at forløbet vil blive brugt fremadrettet.

Siden har det vist sig, at *Romanjagt* også rummer elementer og konkrete øvelser, der kan anvendes til at rammesætte og kvalificere frilæsnings-, lystlæsning og læsebåndsforløb. Og selvom forløbet oprindeligt blev udviklet til udskoling, kan det også – eventuelt med lidt mere støtte – anvendes på mellemtrinnet og for den sags skyld også på ungdomsuddannelserne. I forløbet indgår et samarbejde med det lokale bibliotek, og efterfølgende har elementer af forløbet (f.eks. læserprofilkortet) ligeledes vist sig inspirerende for biblioteksmedarbejdere, når de skal i dialog med skoler om læsetiltag. Der er således mange anvendelsesmuligheder, og man kan sagtens plukke i forløbet, og vælge enkelte øvelser eller aktiviteter ud. Alle knep gælder i jagten på den gode læseoplevelse.

Jeg vil gerne sige tak til Dansk lærerforening for at publicere forløbet, samt en stor tak til de tre lærere, to bibliotekarer og 70 elever, som i første gang afprøvede det. Alt dette kan man som sagt læse mere om i min ph.d.-afhandling. Forløbet publiceres her i det store og hele, som det oprindeligt indgik i forskningsprojektet ud over, at der er tilføjet dette forord samt en fyldigere og opdateret litteraturliste.

HVORFOR SENDE ELEVERNE PÅ ROMANJAGT?

Lærervejledning

BAGGRUND

Det overordnede formål med forløbet er, at elever i udskoling får en god læseoplevelse med en længere fiktionstekst – dvs. en roman.

For at skabe de bedste betingelser for, at en sådan læseoplevelse indfinder sig, ønsker forløbet at give eleverne en række redskaber og en rammesætning, der skal fremme den engagerede, indlevede og fordybede læseoplevelse.

Herigennem ønsker forløbet at styrke læselysten hos alle elever – både dem, der læser meget i fritiden, og dem, der slet ikke gør det – ved at give dem en oplevelse af et betydningsfuldt møde med en bog; en oplevelse, der i bedste fald vil fremme deres motivation for læsning under resten af deres uddannelse og i deres fremtidige liv i øvrigt.

Samtidig ønsker forløbet at styrke elevernes læsekompetence, når det gælder koncentreret, fokuseret og vedholdende læsning af længere, sammenhængende tekster af en vis kompleksitet – dvs. at dybdelæse. Det vil være nødvendigt for eleverne at kunne praktisere en sådan form for læsning i et videre uddannelsesforløb.

Endelig ligger der den forhåbning bag forløbet, at det vil medvirke til at styrke elevernes generelle faglige fordybelse, idet det bevidstgør eleverne om betydningen af de ydre rammer og deres egen kognitive tilgang – så som fokus, koncentration og vedholdenhed – for en frugtbar læse- og læreproces.

Formår eleverne at etablere en engageret og fordybet læseoplevelse, vil det derfor ikke bare styrke deres læselyst, men også deres læsekompetence og generelle kompetence for at beskæftige sig indgående og vedholdende med et bestemt stofområde, dvs. deres dybdelæring.

Forløbet kaldes 'romanjagt' og trækker undervejs på jagtmetaforen. Denne metafor er valgt, fordi der gerne må gå lidt sport i både at finde den rette bog og jagte den gode læseoplevelse. Eleverne skal arbejde med deres indre motivation og selvrefleksion ved at stille sig selv spørgsmålet: Hvad er egentlig en god bog for *mig*. At det ikke er læreren, der udvælger bogen, men eleverne selv, der skal træffe et kvalificeret bogvalg, fremmer deres myndiggørelse.

I FOLKESKOLENS FORMÅLSPARAGRAF STÅR DER:

§ 1. Stk. 2. Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Denne formulering er bl.a. én af inspirationskilderne til dette undervisningsforløb.

INDHOLD

Forløbet går ud på, at den enkelte elev selvstændigt anskaffer sig og læser en roman, som interesserer eleven, og som giver eleven en indlevet og fordybet oplevelse af at læse fiktion.

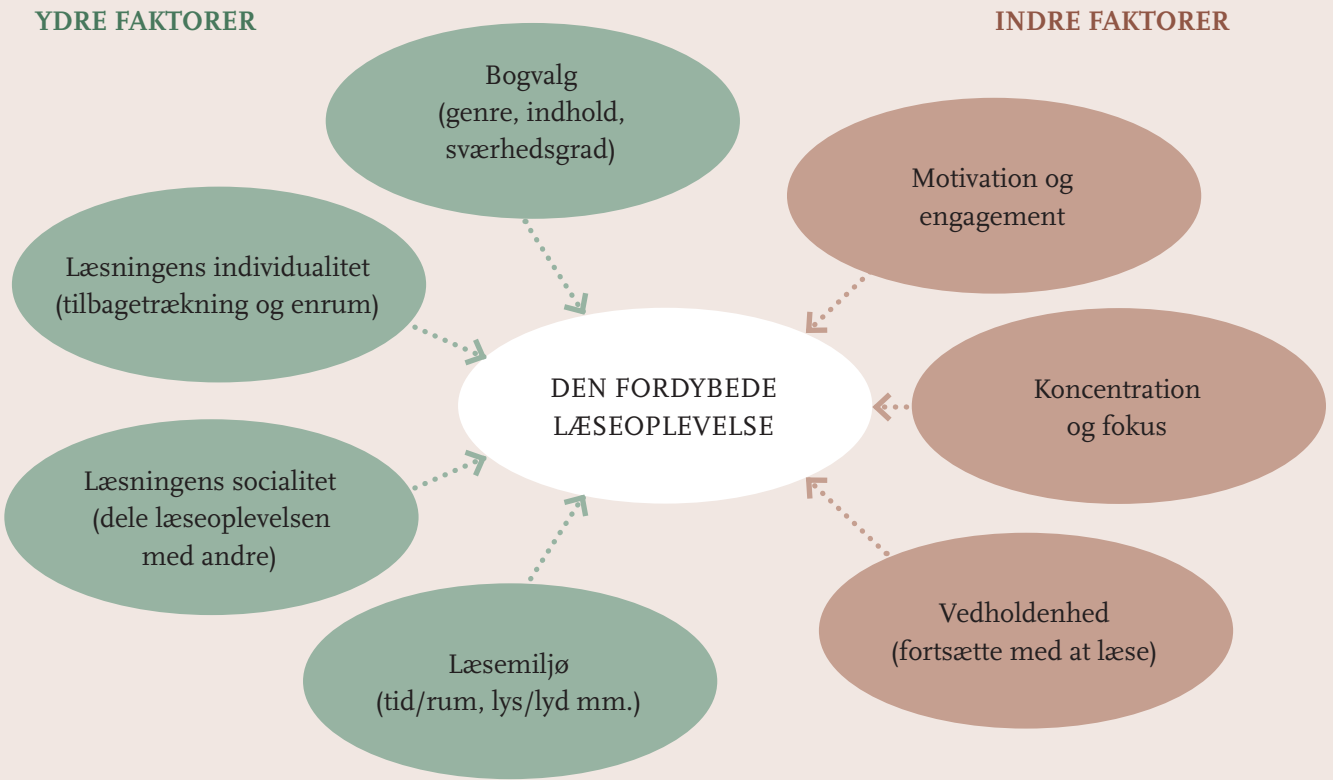
Forløbet er opdelt i syv moduler af 90 minutter, der hver fokuserer på bestemte elementer af læseprocessen under romanlæsning.

I 1. modul arbejdes med valg af roman og informationssøgning, i 2. modul går eleverne på biblioteket for at vælge bøger, i 3. modul arbejdes der med den koncentrerede og fokuserede læseoplevelse, i 4. modul med læsemiljø og i 5. modul med den vedholdende læsning. I 6. modul deler eleverne deres læseoplevelser med hinanden og i 7. modul afsluttes forløbet med fremstillingen af et kreativt produkt – et romanjagttrofæ.

Undervejs i forløbet arbejdes både individuelt, i par og i grupper og med både mundtlig og skriftlig formidling og refleksion, aktiv lytning og diskussion. Desuden inddrages fotologs og bevægelse i undervisningen.

Inspirationen til forløbets elementer er fundet i følgende model over faktorer, der fremmer en fordybet læseoplevelse:

Figur: Faktorer der fremmer den fordybde læseoplevelse.

LÆRINGSMÅL

Jeg kan udvælge, anskaffe og læse en roman, der interesserer mig

(Fælles mål: Eleven kan planlægge og gennemføre faser i informationssøgningen)

Jeg kan vurdere, på hvilken måde jeg bedst læser romanen

(Fælles mål: Eleven kan afgøre, hvordan en tekst skal læses)

Jeg kan fokuseret gennemlæse hele romanen

(Fælles mål: Eleven kan læse komplekse tekster hurtigt og sikkert)

(Fælles mål: Eleven kan forstå komplekse tekster)

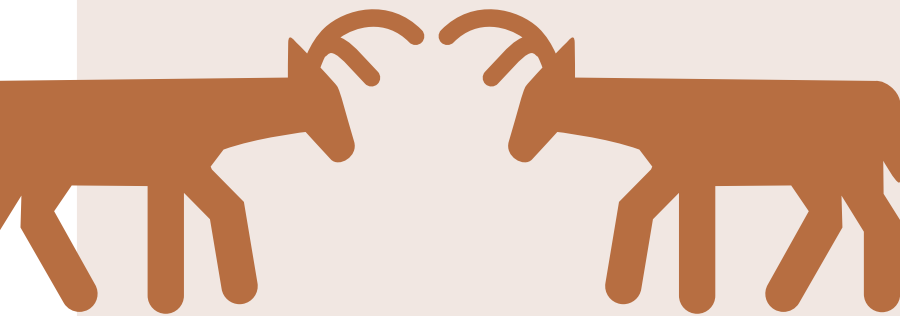
Jeg kan fortælle andre om min læseoplevelse

(Fælles mål: Eleven kan formulere egne oplevelser og sansninger i et æstetisk sprog)

Jeg kan mundtligt og skriftligt præsentere romanen for andre

(Fælles mål: Eleven kan reflekteret indleve sig i tekstens univers som grundlag for fortolkning)

(Fælles mål: Eleven kan sætte tekster ind i en sammenhæng)

OVERSIGT OVER FORLØBETS INDHOLD

MODUL 1: (ROMAN)JAGTEN GÅR IND

Introduktion til forløbet: hvorfor romanjagt?

- Opgave A: Vær hinandens læsecoach - pararbejde
- Opgave B: Læserprofilkort - individuelt

MODUL 2: INDKREDSNING AF BYTTET - PÅ BIBLIOTEKET

- Lille læreroplæg: Retten til ikke at læse en bog færdig
- Biblioteksbesøg

MODUL 3: SCHYYY – HELT STILLE

Opgave A: Pararbejde om bogvalg

- Lille læreroplæg: Multitasking, online, offline og optline.
- Individuel læsning - offline

MODUL 4: DEN GODE PLET I (LÆSE)SKOVEN

Opgave A: Visualiseringsøvelse i par: Det gode læsested

Opgave B: Fotolog – Det gode læsested på skolen

MODUL 5: TÅLMODIGHEDENS KUNST

Læsning opdelt i to hold

Hold 1 læser i klassen under hyggelige rammer

Hold 2 læser på det læsested, der blev udvalgt i modul 4

MODUL 6: SKUD FRA HOFTEN

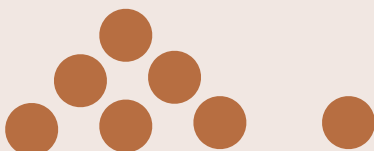
Opgave A: Kend dig selv som læser

Opgave B: Skud fra hofte. Gruppearbejde, hvor man skiftes til at fortælle om sin roman

MODUL 7: ROMANJAGTEN AFSLUTTES

Opgave A: Pararbejde samt individuel fremstilling af romanjagttrofæ, der ophænges i klassen

Fælles opsamling på forløbet og aflevering af bøger på biblioteket

PRAKTISKE FORBEREDELSE TIL FORLØBET

Hvis man ønsker at gennemføre hele forløbet, præcis som det står beskrevet her, kræver det lidt forberedelse:

TIL MODUL 1

kan man med fordel få sammensat en bogkasse fra skolens eget bibliotek (PLC) med et bredt udvalg af gode romaner svarende til klassetrinet.

TIL MODUL 2

skal man have truffet aftale med det lokale folkebibliotek om at få lov at komme på besøg, og her få hjælp af to bibliotekarer med bred viden om ungdomslitteratur.

TIL MODUL 3

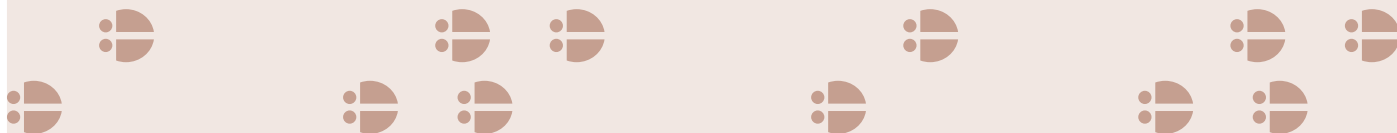
skal man have indkøbt engangsørepropper til hele klassen.

TIL MODUL 5

skal man selv (eller eleverne) medbringe te, snacks, småkager, stearinlys, tæpper, puder el.lign. til at skabe læsehygge.

Til MODUL 6

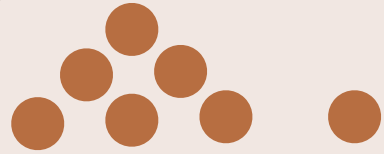
skal man gerne anvende timeglas af 1 minuts varighed til brug i 5-6 firemandsgrupper.

MODUL 1:

(ROMAN)JAGTEN GÅR IND

1. Læreren introducerer eleverne til forløbet
ROMANJAGT – jagten på den gode læseoplevelse.

Læreren fortæller, at forløbet handler om, at hver enkelt elev individuelt skal finde den helt rigtige roman 'for mig'.

Læreren forklarer, at næste gang skal klassen på biblioteket og finde romaner, og i dag skal de forberede sig til dette ved at lave et 'læseprofil-kort'.

2. Med afsæt i forløbets titel kan læreren igangsætte en tænkeskrivning eller en fælles brainstorm (mindmap) om: Hvad skal der til for at være en god jæger?

(Nogle bud kunne være: *præcision, viden om naturen og om dyr, tålmodighed, være god til at følge spor, kunne skyde, indkredse byttet, kunne få byttet, osv.*)

Læreren kan samle op ved at overføre elevernes bud på, hvad der skal til for at være en god jæger, til, hvad der skal til for at finde og læse en roman. Evt. kan man komme ind på, at jagten her bruges som en *metafor* for romanlæsning.

3. Nu igangsættes opgave A: 'Vær hinandens læsecoach'.
Eleverne laver opgaven to og to.

Inden eleverne laver opgaven, kan man evt. i fællesskab tale om: Hvad er en 'coach'?

(Ifølge Ordnet.dk er 'en coach' en person, der træner, vejleder eller instruerer. Fx i sport – eller ift. karriere/personlig udvikling. Udtrykket kommer af det engelske 'coach', der oprindeligt betyder 'vogn'. Coachen/træneren leder sit hold gennem vanskeligheder, ligesom vognen leder passagerer igennem terrænet.)

Når øvelsen er færdig, tages en runde i klassen, hvor alle/nogle af eleverne præsenterer deres makkers romanønsker.

OPGAVE A. VÆR HINANDENS LÆSECOACH

Du skal hjælpe din makker med at finde ud af, hvilke romaner, der vil være gode at læse for lige netop ham eller hende.

Du skal interviewe din makker ud fra disse 5 spørgsmål. Skriv vigtige stikord ned imens, om det din makker siger.

1. Hvilke bog-genrer kan du bedst lide (Fx fantasy, gys, realisme, krimi, sjove bøger, bøger om kærlighed, bøger om unges problemer, serier...).
2. Har du læst nogle bøger, som du synes var rigtig gode? Hvorfor var de gode?
3. Hvilken slags film eller serier kan du godt lide? Hvad er godt ved dem?
4. Er der nogen emner, som du synes er spændende? (Fx computerspil, sport, eksotiske dyr, fattigdom, unges problemer, bestemte historiske perioder, bestemte lande i verden...)
5. Hvordan kan du godt lide, at en bog får dig til at føle? (Fx grine, græde, gyse, tænke...)

Efter at du har interviewet din makker, skal I sammen tale om, hvilke slags bøger, der vil være noget for din makker. Noter til sidst ned, hvilke bøger, du vil anbefale din makker at læse.

Det kan både være konkrete bogtitler og bare en beskrivelse af, hvilken slags bog, der er tale om (Fx 'en krimi, hvor der ikke er for meget blod, men hvor det er spændende at regne mysteriet ud', eller 'en fantasy-roman, der handler om kærlighed og venskab...').

Når I er færdige, så byt roller og lav øvelsen én gang til.

4. Herefter følger opgave B: Læserprofilkort.
Opgaven løses individuelt.

Der udleveres printede papirkort, som eleverne selv skal skrive på (se bilag).

Som inspiration til at skrive på kortet kan eleverne bruge anbefalingerne fra deres 'læse-coach', samt evt. (hvis der er tid):

- Søge på computeren på forskellige boganbefalingssider og bogblogs, fx bibliotekets eller andre.
- Se i en bogkasse, som læreren har fået skolen bibliotek (PLC) til at sammensætte til lejligheden, med forskellige slags romaner, der kunne tænkes at interessere dem.
- Læse i andet materiale fra skolebibliotek (PLC) eller lokalt bibliotek, fx foldere med anbefaling af ungdomsbøger i forskellige genrer.

Efterfølgende indsamles læserprofilkortene af læreren og opbevares, så de er klar til biblioteksbesøget.

Læreren sikrer sig desuden at alle elever har – eller får lavet – lånerkort til det lokale bibliotek inden næste gang.

OPGAVE B. LAV ET LÆSERPROFIL-KORT

Dit læserprofil-kort skal du tage med, næste gang du skal på biblioteket. Kortet skal hjælpe dig til – sammen med en bibliotekar – at finde en roman, du vil synes om at læse. Du skal derfor tænke grundigt over, hvad du skriver på kortet.

1. Du **SKAL** skrive 3-10 stikord om emner, du gerne vil læse om (fx vampyrer, kærlighed, mysterier, problemer med forældre...)
2. Du **SKAL** skrive mindst 2 – og gerne flere – genrer (fx gys, fantasy, krimi, spænding, realisme...)
3. Du **MÅ** gerne skrive 1-5 titler på romaner, du har hørt om, og som du godt kunne tænke dig at læse. Skriv også gerne forfatterens navn, så er bogen lettere at finde.
4. Du **SKAL** sætte kryds ved, om du vil læse bøger fra børne-, ungdoms- og voksenafdelingen (du må gerne sætte flere krydser).
5. Hvis du har udfordringer med at læse, kan du få din lærer til at skrive på dit kort, at du gerne må læse romaner, der er kortere eller har større skrift.

MODUL 2:

INDKREDSNING AF BYTTET - PÅ BIBLIOTEKET

1. I dag skal klassen på biblioteket. Alle skal derfor have deres læserprofilkort med. Læreren udleverer dem inden afgang.

Læreren sikrer sig derefter, at alle i klassen har et lånerkort.

Læreren opridser reglerne for biblioteksbesøget inden afgang:

- Hver elev skal låne tre romaner
- Klassen deles i hold A og B. Bibliotekarerne hjælper først hold A.
- På biblioteket skal man enten gå på jagt efter romaner eller sætte sig et roligt sted og begynde at læse i de romaner, man har fundet
- Til et aftalt tidspunkt har alle lånt tre romaner hver og går samlet tilbage til skolen

UDDYBNING AF PUNKTERNE:

Hver elev skal låne tre romaner

Dette punkt må meget gerne blive gennemgået for eleverne.

Forklaringen på at de skal låne tre romaner er:

Den franske forfatter og lærer Daniel Pennac, der har skrevet en bog om læselyst, har opstillet en liste over 'læserens rettigheder' (Han kalder det også for 'Læserens ti bud')

Og en af de rettigheder er: *Retten til ikke at læse en bog færdig*

Eftersom den bedste måde, hvorpå man finder ud af, om man kan lide en bog, er at læse de første par sider, så skal eleverne ikke bare låne én, men tre bøger i dag, og først senere, når de har læst lidt i dem alle tre, beslutte, hvilken én de vil vælge at læse færdig.

Klassen deles i to hold – A og B – og bibliotekarerne hjælper først hold A

På biblioteket vil der være to bibliotekarer til at hjælpe (NB: Læreren har i god tid inden truffet en aftale med disse bibliotekarer. Bibliotekarerne skal være fra børne-ungdomsafdelingen med speciale i ungdomslitteratur. Bibliotekarerne er kort blevet sat ind i klassens romanjagtforløb og ved at eleverne medbringer læserprofilkort, som kan/skal bruges til at finde relevante bøger).

Alle elever kan ikke få hjælp fra bibliotekarerne samtidig. Derfor deles klassen i to hold: A og B (A har bibliotekartid de første 30 minutter, B derefter). Hvis man er på hold B, må man selv gå på romanjagt rundt på biblioteket – alene eller i små grupper – i begyndelsen.

Læreren kan overveje at dele klassen, sådan så de mest biblioteksvante kommer på B-holdet. Når man har fundet nogle romaner, som man gerne vil 'afprøve', skal man sætte sig et fredeligt sted og begynde at læse, for at se om bogen fanger én og om dens læseniveau er passende. Kan man læse i et jævnt tempo, eller bliver man bremset for meget af fx ord, man ikke kender?

På biblioteket må man altså kun foretage sig to ting: enten være på romanjagt eller læse i de romaner, man har fundet!

2. Inden afgang til biblioteket nævner læreren også lektierne til næste gang.

LEKTIER TIL NÆSTE GANG:

Læs 5-10 sider i alle de 3 bøger, du lånte, og vælg den, du tror vil give dig den bedste læseoplevelse. Fokuser på om bogen fanger dig, og om du kan læse den i et passende tempo. Læs mindst 25 sider hjemme i den bog, du har valgt. Du må gerne læse mere end 25 sider, hvis du har lyst.

Uddybende om lektier til næste gang:

Elevernes lektier til næste gang er, at de skal læse lidt (dvs. 5-10 sider) i alle de tre bøger, de lånte og derefter vælge den, de tror, vil give den bedste læseoplevelse. Altså den de bedst synes om, men også den, der passer dem bedst i forhold til deres læseniveau. Er bogen for let for dem, kan den gøre læseoplevelsen overfladisk. Er bogen for svær – fx på grund af sproget – bremser de i læsningen. Det er vigtigt, at de kan læse bogen jævnt og flydende og forstå størsteparten af ordene.

De skal have læst mindst 25 sider i den valgte roman hjemme inden næste Romanjagt-modul. Hvis de har lyst, må de gerne læse mere end 25 sider.

Det skal pointeres, at det er vigtigt at læse i alle tre bøger, fordi eleverne skal lave en opgave, der tager udgangspunkt i dette, næste gang.

Afsluttende: Læreren angiver hvem der er på A-holdet og hvem der er på B-holdet, og klassen går samlet til biblioteket.

3. Besøg på biblioteket.

MODUL 3:

SCHYYY – HELT STILLE

1. Opgave A: Eleverne sættes indledningsvis til at tale to og to sammen om deres bogvalg. (Spørgsmålene er lagt på læringsplatform inden)

Elever, der endnu ikke har lånt en roman, kan gå på skolen bibliotek (PLC) og låne én imens. De skal tage deres læserprofilkort med og spørge en PLC-medarbejder om hjælp.

OPGAVE A. PRÆSENTER JERES BOGVALG FOR HINANDEN TO OG TO

Kom ind på:

1. Hvilken bog har du valgt at fortsætte med at læse i (ud af de tre, du lånte)?
2. Hvorfor valgte du den – frem for de tre andre?
3. Hvad handler bogen om?
4. Hvad tror du, der kommer til at ske længere fremme?
5. Tror du, at bogen vil leve op til dine forventninger?

2. Læreren holder nu et lille tavle-oplæg om multitasking og optline.

Oplægget må meget gerne udvikle sig til en mere principiel diskussion med eleverne om opmærksomhed, koncentration og fokus; i forhold til f.eks. brug af digitale medier, klassekultur, lektielæsning, samvær med venner og familie mm.

Læreren kan fx indlede oplægget med at spørge eleverne om, hvad multitasking er – og bag-efter om de ved, hvad 'optline' er.

Alle undersøgelser viser, at mennesker præsterer dårligere, når de multitasker, eller skifter mellem opgaver, med mindre det er to meget forskellige typer opgaver, der udføres på én gang. Det sidste kunne jo for nogle elevers vedkommende godt være at høre musik og læse samtidig. Men så er der også et andet begreb – 'optline' – opfundet af sociologen Anette Prehn.

Anette Prehn skriver i en kronik:

"Vi ved alle, hvad online og offline er. Når vi er online, anvender vi nettet og dets søgefunktioner. Når vi er offline, har vi trukket stikket til den virtuelle verden. Optline (optional line) er den mellemtilstand, hvor adgangen til nettet ligger som en latent mulighed. Optline i et modul på et gymnasium eller i en folkeskole betyder, at elever kunne chatte på Messenger. De kunne også se den film færdig, som de ikke så færdig i nat. Og de kunne koordinere deres eftermiddagsaktiviteter virtuelt. Alt dette »kunne« fylder i hjernen."

(læs mere her: <https://www.b.dk/kronikker/net-zapperi-oedelaegger-indlaeringen>)

Når man hører musik på mobilen i skolen, er man så online eller offline? Man er optline.

I dag skal eleverne arbejde med at læse helt offline, så derfor skal alle optline-kanaler fjernes. Det må gerne pointeres over for eleverne, at dette er ment som et eksperiment. I skal sammen prøve at se, hvad der sker.

Eleverne skal derfor tage deres mobiltelefoner og deres computere op af tasken og lægge det hele – lukket og slukket - foran sig på bordet. Til gengæld får de alle foræret et par ørepropper. De skal skrive navn deres pakke, når de får den, så de kan bruge dem igen.

Sig også til eleverne, at hvis de skal på toilettet, så er det nu, inden I går i gang, sådan så ingen forlader klassen i det nævnte tidsrum.

Pointér igen over for eleverne, at der er tale om et eksperiment her – en øvelse i at holde koncentration og fokus – og at nogle af dem helt sikkert vil opleve, at deres hjerner protesterer, og deres opmærksomhed begynder at flakke, fordi den er vant til (nærmest afhængig af) forstyrrelser, med jævne mellemrum. Hvis dette sker, så skal de kigge op fra bogen et øjeblik, trække vejret dybt ned i maven nogle gange og så, når de er klar, læse videre.

Forklar eleverne, at hjernen og opmærksomheden skal trænes ligesom en muskel. Og at det er det, de skal øve sig på lige nu – at træne deres opmærksomhedsmuskel.

Det er ligesom, når man er ude og løbe – eller laver anden fysisk træning – og har lyst til at stoppe op, men så alligevel fortsætter. Sådan skal de også prøve at træne deres opmærksomhed i at fortsætte med at være fokuseret på læsning – ikke som ren afkodning (bare 'læsning af ord' – som eleverne selv kalder det) – men som aktiv læsning, hvor man følger godt med i bogens handling.

Det er vigtigt, at også læreren er offline i dette 'fælles eksperiment'. Tavleskærmen skal slukkes helt. Læreren skal selv sidde og læse i en bog – ikke sidde med sin computer fremme og besvare mails el.lign.

3. Der udleveres ørepropper. Eleverne lægger deres computere og telefoner foran sig på bordet og læser i et af læreren tydeligt angivet tidspunkt (minimum 30 minutter – max. frem til 20 minutter før modulet slutter).
4. Modulet afsluttes med en opsamlingsøvelse i to dele.
 - a. Eleverne tænkeskriver i 5 minutter over overskriften:

Hvordan var min oplevelsen af at læse offline?

(Skriv dette spørgsmål op på tavlen – og nævn at eleverne skal prøve at beskrive, hvad der skete inde i dem, mens de sad og læste.)

- b. Elever og lærer reflekterer derefter i fællesskab over, hvordan det gik. Kunne de holde koncentrationen? Tænkte de på andre ting? Var det hårdt, og hvad gjorde de så, når det var hårdt. Hvilke strategier brugte de? Skriv evt. op på tavlen.

LEKTIER TIL NÆSTE GANG:

Sluk mobilen og andre skærme, så du er offline. Stil et æggeur el.lign. og læs i minimum 30 minutter i din roman.

Uddybende om lektier til næste gang:

Under hele forløbet må man gerne læse løs derhjemme, så meget man vil, i sin roman. Der skal dog minimum læses i 30 minutter, mens man er offline, til næste gang.

MODUL 4:

DEN GODE PLET I (LÆSE)SKOVEN

1. Dagens modul handler om læsemiljø og læsesteder, dvs. hvor det er godt at læse, for at få den bedste læseoplevelse. Først laves opvarmningsøvelsen 'Visualiser et læsested'. Læreren forklarer, hvad der skal ske, inden øvelsen går i gang.

OPGAVE A. VISUALISER ET LÆSESTED

Eleverne går frit rundt mellem hinanden og giver hånd, indtil læreren siger stop. Øvelsen skal nu udføres sammen med den makker, de står sammen med.

Øvelsen går ud på, at man fortæller sin makker om et sted, man synes er et rigtig godt læsested for én. Det skal være et virkeligt sted, man tænker på, og man skal prøve at beskrive det, så nøjagtigt som muligt: hvordan ser der ud, hvordan er lyset, lydene, lugtene osv. Imens skal ens makker stå med lukkede øjne og prøve at danne et billede inde i hovedet af stedet.

Man beskriver sit læsested i 5 minutter. Når læreren siger til, bytter man rundt.

2. Tilbage i klassen samles der op på, hvor eleverne læser bedst. Der kan spørges ud i klassen og eleverne kan byde ind. Man kan evt. skrive nogle af de ting, der betyder noget for, om et læsested er mere eller mindre godt, op i et mindmap (lysforhold, lyde, forstyrrelser, kropssposition, læsemøbel, at man spiser eller drikker noget...). Her kan evt. også perspektiveres til, hvad der er et godt 'læse lektier-sted' eller et godt 'lærested'.
3. Eleverne skal nu gå sammen med den makker, de fandt før, og løse opgave B: Fotolog – gode læsesteder på skolen.

OPGAVE B: FOTOLOG – GODE LÆSESTEDER PÅ SKOLEN

Gå på jagt efter gode læsesteder på skolen. Gå sammen to og to og tag jeres mobiltelefon med. Tag ét godt billede hver – dvs. to i alt – af et sted, som I hver især synes, er et godt læsested på skolen. Det skal være et sted, som alle elever har adgang til. Læg billederne op på jeres læringsplatform (i en fælles foto-mappe). Husk at skrive dit navn på billedet.

4. Fælles gennemgang af billederne. Bed eleverne forklare, hvorfor de valgte netop det billede, som de gjorde. Hvorfor er det godt at læse der?

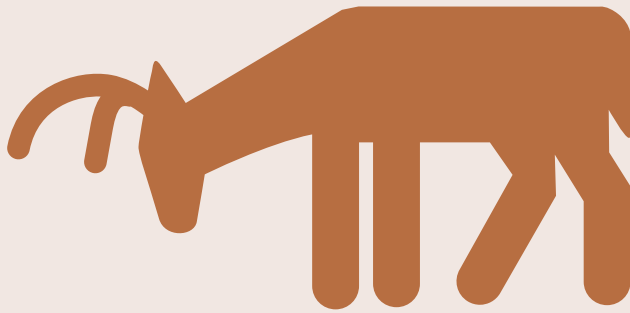
Afsluttende gives lektien til næste gang:

LEKTIER TIL NÆSTE GANG:

- a. Tag et billede af et godt læsested derhjemme (du må selv vælge, om du selv er med på billedet, men man skal få et indtryk af stedet ved at se billedet. Læg billedet på læringsplatform (Fælles fotomappe). Husk dit navn på.
- b. Sluk mobilen og andre skærme, så du er offline, stil et æggeur el.lign. og læse i 30 minutter på dit læsested.

MODUL 5:

TÅLMODIGHEDENS KUNST

1. Læreren forklarer eleverne, at der også i dag skal arbejdes med både læsesteder og opmærksomhed, men at der særligt vil være fokus på 'vedholdenhed' – dvs. at blive ved med at læse, selvom man oplever modstand, har lyst til at lave andre ting og måske synes, at bogen er kedelig.

Derefter deles klassen i to hold.

Hold 1 skal forlade klasse og gå ud og sætte sig på det læsested, de tog et billede af sidst. Her skal de læse i 30-35 minutter. Hold 2 skal blive inde i klassen og læse.

Alle elever – både dem i klassen og udenfor – må gerne bruge ørepropper, men ikke høre musik i høretelefoner (dvs. være optline eller online).

2. I klassen: De elever, der er tilbage i klassen, skal helst sidde spredt, så de har plads omkring sig. De må gerne sidde på gulvet, bordene, med benene oppe osv. Læreren skal prøve at gøre det så hyggeligt i klassen som muligt. Læreren kan f.eks. tænde et stearinlys, servere te og småkager/godter.
3. De to hold bytter midt i modulet. Nu sendes hold 2 ud på de læsesteder, de valgte sidst, mens hold 1 læser i klassen.
4. Opsamling med alle elever inde i klassen (ca. 20 minutter før timen slutter).

Eleverne går sammen to og to (en fra hvert hold) og taler om, hvordan det gik (Opgave A.).

OPGAVE A. ARBEJDSSPØRGSMAÅL

1. Hvordan gik det med at læse koncentreret i klassen og på læsestedet uden for klassen?
2. Kunne I blive ved med at være offline uden for klassen, eller gik I online/optline?
3. Beskriv: hvad var forskellen på at læse i klassen og uden for klassen?
4. Vis hinanden de billeder, I har taget, af et læsested hjemme. Sammenlign læseoplevelsen hjemme med de to læseoplevelser på skolen i dag. Hvor kunne I bedst lide at læse?

Til sidst laves der en fælles opsamling på spørgsmålene i Opgave A, hvor klassen sammen reflekterer over, hvordan man kan skabe de bedste rammer for en god læseoplevelse.

LEKTIE TIL NÆSTE GANG:

Romanen skal læses færdig hjemme til næste gang. Prøv at skabe de bedste betingelser for, at du får læst romanen færdig derhjemme. Find et godt læsested, gode læsetidspunkter, gør det hyggeligt for dig selv og prøv at undgå forstyrrelser – også i form af skærme.

MODUL 6:

SKUD FRA HOFTEN

1. Læreren indleder med at spørge til, hvor langt eleverne er nået og huske dem på, at de skal være helt færdige med bogen til næste gang.
Til næste gang skal eleverne desuden tage alle de tre bøger med, de lånte på biblioteket, så de kan blive afleveret (eller fornyet) samlet.

2. Fælles intro til refleksionsøvelsen: 'Kend dig selv som læser'.
Læreren kan fx begynde med at fortælle, at man i det gamle Grækenland havde mottoet: 'Kend dig selv' indridset i et berømt tempel for guden Apollon i Delfi.

Læreren kan spørge:

- Hvad betyder det 'at kende sig selv'?
- Og hvad betyder det så at 'kende sig selv som læser'?

Derefter kan klassen evt. have en fælles samtale om, at man, hvis man kender sig selv som læser, har bedre mulighed for at få en god – og også koncentreret og fokuseret læseoplevelse. Hvilket også er vigtigt, når man skal læse faglige tekster i skolen.

At kende sig selv som læser kan jo fx også betyde, at man ved, at man ikke kommer til at læse, hvis man har telefonen tændt imens el.lign.

3. Læreren igangsætter refleksionsøvelsen: 'Kend dig selv som læser'.

OPGAVE A. KEND DIG SELV SOM LÆSER

Arbejd sammen i par.

I har nu prøvet at læse i klassen, andre steder på skolen, hjemme, med ørepropper og offline. Er I blevet klogere på jer selv, når det gælder læsning? I skal skiftes til at svare på disse spørgsmål:

- Hvor læser jeg bedst?
- Hvordan læser jeg bedst?
- Hvilken slags bog læser jeg bedst?
- Er den hyggeligste måde jeg læser på også den mest koncentrerede?
- Hvad skal jeg gøre, når jeg mister koncentrationen, griber telefonen eller er ved at gå i stå i en bog?

Læreren må meget gerne samle op - især på sidste spørgsmål: *Hvad skal jeg gøre, når jeg mister koncentrationen, griber telefonen eller er ved at gå i stå i en bog?* Det vil være fint, hvis eleverne kan dele deres erfaringer her.

4. Derefter fortælle læreren eleverne, at jagten nu nærmer sig sin afslutning, og mod slutningen af en jagt affyres der jo som regel nogle skud.

Derfor skal eleverne lave en øvelse, der hedder: 'Skud fra hoften'. Den handler om, at man skal tale med hinanden om den bog, man har valgt at læse.

OPGAVE B. SKUD FRA HOFTEN

Eleverne går sammen i firemandsgrupper. Hver gruppe får en stak 'skud-fra-hofter'-kort (se bilag) og et timeglas på ét minut.

Eleverne sætter sig sammen ved et bord og skiftes til at trække et kort. På kortet står der et spørgsmål, de skal svare på, i forhold til den roman, de har læst.

Den, der har trukket et kort, skal tale ud fra spørgsmålet i ét minut. De andre i gruppen må ikke sige noget imens – men skal være 'aktive lyttere'.

Inden øvelsen går i gang tager gruppen en runde, hvor alle viser deres bog frem, siger hvad den hedder og hvem forfatteren er. Har man læst flere bøger i forløbet, vælger man den bog, man læste først.

Når tiden er gået, går turen videre til den næste elev.

Er der tid til overs, kan den bruges på at læse videre.

LEKTIE TIL NÆSTE GANG:

SLUTSPURT: Romanen skal læses færdig hjemme til næste gang. Prøv at skabe de bedste betingelser for, at du får læst romanen færdig derhjemme. Find et godt læsested, gode læsetidspunkter, gør det hyggeligt for dig selv og læs offline. Husk på, at du nu 'kender dig selv' som læser.

Til næste gang: Tag alle de tre bøger med, som du lånte på biblioteket.

MODUL 7:

ROMANJAGTEN AFSLUTTES

1. Læreren indleder med at sige, at romanjagtforløbet afsluttes i dag. Læreren spørge eleverne, hvordan det gik med at læse bogen færdig derhjemme.

Læreren roser de elever, der har læst bogen færdig og spørger til, hvad der sker, når en jagt er slut?

Herefter afspiller læreren denne lille film fra You Tube, der viser nogle jægere, der blæser: 'Jagt forbi'. <https://www.youtube.com/watch?v=VkuV3Wya0Eg> (søg evt. på: YouTube + Jagd vorbei + Halali – hvis ikke linket virker, findes sikkert en anden lignende film)

2. Læreren siger, at nu skal vi, efter at romanen er 'nedlagt', lave et romanjagttrofæ.

Læreren spørger ud i klassen: Hvad er et jagttrofæ?

Den danske ordbogs definition af 'Trofæ' er: symbol på en vunden kamp, konkurrence eller krig eller på en succesfyldt jagt, fx i form af en pokal eller et udstoppet dyrehoved.

Derefter forklarer læreren: Et jagttrofæ i romanjagten er et ark, der skal udfyldes og efterfølgende hænges op i klassen, for at vise noget om de romaner, eleverne har læst.

Læreren siger, at inden eleverne går i gang med at udfylde arket, skal de to og to svare på nogle spørgsmål – som opvarmning.

Derefter udfylder de romanjagttrofæ-arket og hænger det op i klassen. De må gerne være kreative, bruge farver osv. Og du må gerne tegne på papiret også, altså fylde det helt ud.

Arket skal både være et 'bevis' på, at de fik læst romanen – og også lidt en lille 'reklame' for deres bog. De skal derfor skrive: hvad romanen handlede om, det bedste sted i romanen, hvilken læser de godt vil anbefale romanen til.

Og så skal de finde et citat fra bogen og skrive ind. (Her kan evt. spørges ud: Hvorfor tror I, at I skal det?)

I den forbindelse kan evt. tages en fælles snak om, at der nogle gange er citater bag på en bog. Og at et sådan citat kan give et indtryk af sproget og stilen i bogen. Det er ofte et spændende sted i romanen, der er udvalgt som citat, så man får lyst til at læse den.

En måde, hvorpå man kan komme helt ind under huden på en forfatters skrivestil, kan simpelthen være ved at prøve at skrive noget af, som forfatteren har skrevet. Det er det, eleverne skal gøre her. De skal finde et rigtig godt og vigtigt citat fra bogen, måske et centralt vendepunkt i historien el.lign., og skrive det af. Der er god plads på arket, så det må gerne være et længere citat.

OPGAVE A. ARBEJDSSPØRGSMAÅL

Sid sammen to og to og svar på disse spørgsmål. Da I har læst forskellige romaner, vil jeres svar være forskellige. Sig begge to noget til hvert punkt, inden I går videre.

1. Fik du en god læseoplevelse med bogen?
2. Hvad handlede bogen om, hvis du skulle sige det med én sætning?
3. Hvem vil du anbefale bogen til?
4. Hvad var det bedste ved bogen?
5. Hvad kunne du godt tænke dig at læse næste gang?

Når I er færdige, skal I udfylde jeres romanjagttrofæ-ark. Brug gerne farver, skriv flot, lav evt. tegninger eller mønstre i margen og giv i det hele taget jeres romanjagttrofæ et personligt udtryk, der passer til den bog, I har læst.

(Romanjagttrofæ-arket er vedlagt som bilag.)

3. Eleverne samles om romanjagttrofæerne til fælles beundring. Læreren roser og kommenterer på kreationerne.
4. Herefter følger en fælles opsamling på hele forløbet. Læreren må her meget gerne spørge til, hvad eleverne synes om forløbet. Hvad har været godt/mindre godt? Lykkedes det at få en god læseoplevelse? Hvordan var det i forhold til andre romanforløb i skolen osv?
5. Afslutningsvis skal bøgerne afleveres på biblioteket. Eleverne laver 'walk and talk', mens de går ned til biblioteket, hvor de skiftes til at fortælle hinanden handlingen i den roman, de har læst, til en makker, de ikke har arbejdet sammen med i dette forløb før.

Er man ikke færdig med sin bog, eller ønsker at genlåne, er man selvfølgelig velkommen til dette. Læreren kan også tilskynde til at man låner en eller flere nye bøger på biblioteket, evt. til brug som frilæsningsbog i den næste tid. I den forbindelse kan Læserprofilkortene findes frem igen, evt. revideres, og medbringes.

HENVISNINGER

Daniel Pennac opstiller i sit essay om læsning og litteraturundervisning *Glæden ved at læse* (*Comme un roman*, 1992) en liste over læserens rettigheder, som han kalder for 'læserens ti bud'. Læs mere her: Daniel Pennac: *Glæden ved at læse*, Klim, 1995.

Sociologen Anette Prehn har skrevet om 'optline'-tilstanden flere steder. Bl.a. i: *Hjernesmart pædagogik – stimuler børns læring, empati, indre ro og selvkontrol*, Dafolo, 2015. Og på sin hjemmeside: www.hjernesmart.dk/

Læsecoah-øvelsen er inspireret af de metoder, som organisationen *Læs for livet* anvender, når de sammensætter biblioteker til udsatte børn. Metoderne er udviklet af Rachel Röst. Læs mere her: www.laesforlivet.dk

Skud fra hoften-øvelsen er inspireret af *LynLitteratur – et fortællespil til danskundervisning i gymnasiet*, og kortene er en omarbejdning af spillets fortællekort, så det passer til *Romanjagt*. Konceptet LynLitteratur er udviklet af Astrid Midtgaard Hvelplund, Ulla Birgitte Alkjærsg, Maria Bøgebjerg Mikkelsen og Pernille Jacobsen. Læs mere om spillet her: <https://klods-hans.com/spil/>

Tænkeskriveøvelsen og jagttrøfæ-arket er inspireret af artiklen: *The power of deep reading and mindful literacy* (skrevet af Maureen P. Hall m.fl. i tidsskriftet *Innovación Educativa*, nr. 67, 2015), hvor der bl.a. står: "Reading is re-writing what we are reading".)

Bilagsliste:

- Læserprofilkort
- Spørgsmål til: Skud fra hoften
- Romanjagttrøfæ-ark

ØVRIG LITTERATUR TIL INSPIRATION

- Birkerts, S. (2006 [1994]). *The Gutenberg Elegies: The Fate of Reading in an Electronic Age*. London: Faber & Faber.
- Carr, N. (2010). *The Shallows: What the Internet Is Doing to Our Brains*. New York, NY: W.W. Norton & Company, Inc.
- Hall, M. P. et al (2015). The power of deep reading and mindful literacy. *Innovación Educativa*, 67.
- Hansen, S. R. et al. (2017). *Børns læsning 2017: En kvantitativ undersøgelse af børns læse- og medievaner*. Tænketanken Fremtidens biblioteker.
- Hauer, K. (2017). Et år med lystlæsning – på Falkonergårdens Gymnasium. *Dansknoter*, Dansk lærerforening, nr. 3, 52-55.
- Hauer, K. (2018). Opslugt, dybt, nært: Om romanlæsning i danskundervisningen. *Viden om Literacy*, nr. 24 (Tema: Unges tekstverdener), Nationalt Videncenter for Læsning. https://www.videnomlaesning.dk/media/2571/24_kristiane-hauer_1.pdf
- Hauer, K. (2020). *Læsning og fordybelse: En teoretisk og empirisk undersøgelse af fordybet skønlitterær læsning med særligt fokus på unge læsers romanlæsning i faget dansk*, Ph.d.-afhandling, Københavns Universitet, https://www.videnomlaesning.dk/media/3664/phd_afhandling_2020_hauer.pdf
- Hauer, K. (2021). Fordybede læsere: Hvad kan de lærer os? Forskerklumme. Nationalt Videncenter for læsning, <https://www.videnomlaesning.dk/viden-og-vaerktoejer/forskerklummen/2021/fordybede-laesere-hvad-kan-de-laere-os/>.
- Hauer, K. (2021). "Skolen er nok det værste sted at læse", *Læsepædagogen*, nr. 1, s. 16-21.
- Hauer, K. (2021). Lystlæsning i gymnasiet: Potentialer og opmærksomhedspunkter, Forskningsartikel på EMU, Styrelsen for undervisning og kvalitet, Børne- og undervisningsministeriet, <https://emu.dk/stx/paedagogik-og-didaktik/laeringsstrategi-og-studieteknik/kristiane-hauer-lystlaesning-i>
- Kuzmičová, A. (2016). Does it matter where you read? Situating narrative in physical environment. *Communication Theory*, 26 (3), 290-308.
- Mangen, A. m. fl. (2019). *Stavanger Deklarationen*, dansk udgave: https://ereadcost.eu/wp-content/uploads/2019/03/overs%C3%A6ttelse_deklaration.pdf
- Mikkelsen, M. B. et al. (2017). Tilbage til læseoplevelsen: Lynlitteratur – et fortællespil til danskundervisning i gymnasiet. *Dansknoter*, nr. 1, 50-52.
- Daniel Pennac (1995): *Glæden ved at læse*, Klim.
- Prehn, A. (2017). *Hjernesmart pædagogik: Stimulér børns læring, empati, indre ro og selvkontrol*. København: Dafolo.
- Rosenblatt, L. M. (1995 [1933]). *Literature as Exploration*. New York, NY: Modern Language Association.
- Rosenblatt, L. (1994). *The Reader the Text the Poem: The Transactional Theory of Literary Work*. Southern Illinois University Press (1978)
- Trasmundi, et al. (2021). A distributed perspective on reading: implications for education, *Language Science*, Elsevier, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0388000121000139?via%3Dihub>
- Wolf, M. (2016). *Tales of Literacy for the 21st Century*. Oxford: Oxford University Press.
- Wolf, M. (2018). *Reader, Come Home*. New York, NY: Harper.
- Wolf, M., & Barzillai, M. (2009). The Importance of Deep reading: What will it take for the next generation to read thoughtfully – both in print and online?. *Educational Leadership*, vol. 66 (6), 33-37. https://www.mbaea.org/media/documents/Educational_Leadership_Article_The_D87FE2BC4E7AD.pdf

